

Şirvan Maden Kazası n İnceleme Raporu Açıklandı DOĞAL AFET DEĞİL

DİSK, KESK, TMMOB ve TTB Siirt'in Şirvan ilçesine bağlı Madenköy'de açık işletme yöntemi ile iŐletilen bakır madeninde, 17 Kasım 2016 tarihinde meydana gelen ve 16 kiŐinin yaşamını yitirdiği faciayla ilgili olarak bölgede yapılan inceleme sonrası oluşturulan ön inceleme raporunu kamuoyuyla paylaŐtı.

Açık işletme yöntemi ile iŐletilen bakır madeninde, meydana gelen basamak kayması sonucu 16 işçi yaklaşık 1,2-1,5 milyon ton malzemenin altında kalarak yaşamını yitirdiğinin belirtildiği raporda, facia sonrası yapılan arama çalıŐmalarının yetersiz kaldığı, iŐçilerinin bedenlerine günlerce ulaşamadığı hatırlatıldı.

Madenin 2004 yılında özelleştirme yöntemiyle Ciner Grubu bünyesindeki Park Elektrik'e devredildiğinin hatırlatıldığı raporda, bakır cevheri zenginleŐtirme tesisinin devreye alınmasıyla 2006 Haziran'ında üretimin baŐladıėı ve iŐletmede, 800'ün üzerinde işçi çalıŐtıėı belirtildi. Faaliyetlerin dört ayrı taşeron firma tarafından yürütüldüğü belirtilen raporda, 25 Temmuz 2016 tarihinde benzer bir kaymanın meydana geldiği ve bu olayda can kaybı yaşanmadığının belirlendiğine yer verildi. Özelleştirme uygulamaları ve taŐeronluk sistemi nedeniyle işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerine yeter-

siz kaldığına vurgu yapılan raporda, inceleme heyetinin sahada yaptığı gözlemler şöyle aktarıldı:

"Sahada yapılan gözlemlerde, maden sahasında alttan üste doğru bazalt, yeşil renkli kıltaŐı ve kireçtaŐı birimleri tespit edilmiŐtir. Sahada çok eski tarihlerde, maden sahası işletmeye açılmadan önce bir heyelan meydana geldiği gözlemlenmiŐ, bu heyelanın en üstteki zayıf birimlerde olduğu tespit edilmiŐtir. Faciaya neden olan kaymanın, saha üzerinde bulunan eski heyelan içeriŐindeki birimlere doğru yapılan geniŐleme kazıları sonucu meydana geldiği; yapılan geniŐleme kazılarının zayıf birimlerde basamak açmak amacıyla yapıldığı, ancak bu kazıların bölgedeki dengeyi bozduğu tespit edilmiŐtir. Bozulan denge nedeniyle, çalışma basamaklarının üzerinde oluşan çatlakların kopması nedeniyle kaymanın yaŐandıėı gözlenmiştir. Bu olay, zayıf zeminde kontrolsüz ve hızlı yapılan geniŐleme çalışmaları nedeniyle meydana gelmiŐtir. Hızlı ve yeterli etüt yapılmayan çalışma biçimi, özel sektör için yüksek kâr anlamına gelmekte ve tüm faaliyetler bu eğilimle gerçekleştirilmektedir."

"Çatlaklar Kille Doldurulmuş"

Kaymanın habercisi olan çatlakların olaydan önce gözlemlendiği bilgisine ulaŐıldıėının açıklandığı ra-

porda, "Ocak içeriŐinde, kayma öncesi oluşan çatlakların kil ile doldurulduğu ve meydana gelen çatlakların önemsenmediği öğrenilmiŐtir. Bu bilgiler, őirket tarafından yapılan gözlem ve denetimlerin doğruluğu ve niteliği hakkında soru iŐaretleri oluŐturmuŐtur" denildi. Facia bölgesinde çıplak gözle dahi büyük sorunlar olduğun tespit edilebildiğine dikkat çekilen raporda, şöyle denildi:

"Uzmanlık alanlarımıza yönelik yaptığımız gözlemler ve incelemeler sonucu, bu facianın büyük ve önemli ihmaller nedeniyle meydana geldiği kesindir. Emniyet tedbirleri gerektiği gibi alınmamıŐ, basamakların açıları ve yükseklikleri doğru belirlenmemiŐ, üretim hızını artırmak için iŐçilerin hayatı tehlikeye atılmıŐtır. İŐveren yetkilileri ve ilgili bakanlıklar yaşanan facianın öngörülmeyen doğal etkenlere bağlı olduğu algısını yaratmaya çalıŐmaktadır. Bu ön gözlem aŐamasında dahi, kazanın kamuoyuna sunulduğu gibi doğal afet olmadığını söylemek mümkündür. Ocak içeriŐinde yapılan hareket izleme çalıŐmalarında, altı dakikada bir ölçüm alındığı söylenmektedir. Eğer zeminde hareket tespit edilememiŐse ya ölçüm aleti arızalıdır ya da alınan ölçümler doğru deėerlendirilmemiŐtir. Çünkü iŐletmede yapılan görüŐmelerde kaza öncesinde ocakta ve yakın çevresinde çıplak gözle dahi

rahatça görülebilen çatlak oluşumlarının gerçekleştiği bilgisi alınmıştır."

Bilgi Eksikliği ve Denetimsizlik Vurgusu

AKP hükümetleri tarafından yaygınlaştırılan özelleştirme, taşeronlaşma, rodövens vb. gibi yöntemlerin kamu madenciliğini küçülttüğüne ve uzun yıllar sonucu elde edilen bilgi ve deneyim birikiminin dağıtıldığına vurgu yapılan raporda, şöyle denildi:

"Üretimin kapsamlı birikim ve deneyime sahip olan kurum ve kuruluşlar yerine teknik ve alt yapı olarak yetersiz, deneyim ve uzmanlaşmanın olmadığı taşeron firmalara bırakılması, buna ek olarak kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması ve kâr öncelikli uygulamalar sektördeki iş cinayetlerinin giderek artmasına neden olmaktadır."

Facianın sorumluluğunun, diğer facialarda olduğu gibi madende çalışan birkaç mühendise yıkılmasının doğru olmadığına dikkat çekilen raporda, "Yaşanan faciada; işletmenin sorumluluğu kadar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı dolayısı ile siyasi iktidarın sorumluluğu vardır" denildi.

Kazaların önlenbilmesi için sektör, sendika, üniversite, meslek odalarının görüşleri doğrultusunda yeni bir ulusal madencilik politikası oluşturulması gerektiğinin belirtildiği raporda, "madencilik hizmetleri mühendislik bilim ve tekniğine uygun olarak planlanmalı ve bu planlamalara uygun üretim yapılmalıdır" denildi. Maden

facialarda bünyesinde yeterli mühendis bulunmayan AFAD'ın yetersiz kaldığının belirtildiği raporda, AFAD'nın yeniden yapılandırması gerektiği vurgulandı. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile işverene hizmetlerini satın alabilme imkanı verilmesinin güvenliği konusunda da taşeronlara teslim edilmesine yol açığının kaydedildiği

raporda, kazaya neden olabilecek tüm koşulların iş ortamından bertaraf edilmesini sağlayacak bir sistemin hayata geçirilmesi çağrısı yapıldı. Raporda, üniversitelerin, sendikaların, meslek örgütlerinin ve madencilik sektörünün bilgi ve birikimini bünyesinde toplayacak Ulusal İşçi Sağlığı ve Güvenliği Kurumu kurulması istendi.

DİSK, KESK, TMMOB ve TTB heyetinin ön raporunda yapılan gözlem ve alınan bilgiler ışığında acilen cevaplanması istenilen sorular şöyle sıralandı:

"İlk çatlak oluşumları ne zaman gözlenmiştir? Hareket izleme ölçüm aleti kalibre edilmekte midir? Gözlenen çatlak oluşumları için ne tür önlemler alınmıştır? Çatlak oluşumlarının gözlenmesi sonrasında deneyimli bir ekip tarafından şev stabilitesi (duraylılığı) çalışmaları yapılmış/yaptırılmış mıdır?

-Eski heyelan malzemesinin varlığı saptanmış mıdır? Tespit edilmiş ise bu malzeme içinde oluşturulacak işletme basamaklarının şev açıları, basamak yükseklikleri ve basamak genişlikleri için neler önerilmiştir? Bu tür zayıf malzemelerde ilk çalışmalara eski heyelandan oluşan zayıf malzemenin topuğundan değil üst kotlardan başlanması gerektiği önerilmiş midir? Olası kayma mekanizmaları incelenmiş midir? Kaymanın sadece heyelan malzemesinin içinde mi olduğu ve/veya kayma olayında alttaki yeşil kil taşının da bir rolü olup olmadığı araştırılmış mıdır?

-Bilimsel ve teknik veriler toplanmadan, yapılan ölçümler ve arazi gözlemleri uzman gözüyle değerlendirilmeden madende çalışma yapılmasına neden izin verilmiştir?

-Daha önce yer altı işletme yöntemi ile çalışan sonra açık işletmeye dönüştürülen ocağın işletme projesi uygun mudur? Eğer uygun ise projeye uygun çalışılmakta mıdır?

-Hazırlanan ÇED raporunda; yer altı suyu, yağış miktarı, kayaç yapısı, topoğrafik durum vb. gibi parametreler dikkate alınmış mıdır?

-Temmuz ayındaki basamak kaymasında zemin hareketlerini (kayma, çatlak) ölçen cihaz raporları detaylı incelenmiş midir? İncelendi ise buna uygun tedbirler alınmış mıdır? Olay günü saat 16.00'da zemin hareketlerini ölçen cihazın uyarı verdiği doğru mudur? Doğru ise olayın olduğu saat 20.30'a kadar ne gibi önlemler alınmıştır?

-Ocakta en son ne zaman müfettiş denetimi yapılmıştır. Denetim raporlarında bu durumlar belirtilmiş midir?"

EMO Onur Kurulu'ndan...

26024 sicil nolu üye **Muharrem Bozbay** ile ilgili Oda Onur Kurulu'nun 24.09.2016 tarihli toplantısında, adı geçen üyenin SMM-BT belgesi olmaksızın proje üretmiş olduğu görüldüğünden; EMO Serbest Müşavir Mühendislik Hizmetleri Yönetmeliği'nin 12. maddesi ile EMO En Az Ücret ve Mesleki Denetim Esasları Yönetmeliği hükümlerine aykırı davranışları ve fiillerin yoğunluğu nedeniyle TMMOB Disiplin Yönetmeliği'nin 8/b-c maddesi ile 6235 sayılı Yasa'nın 26/c maddesi uyarınca **Ağır Para Cezası** ile cezalandırılmalarına oy birliği ile karar verilmiş; anılan karar TMMOB Yüksek Onur Kurulu'nun 13.12.2016 tarihli toplantısında onaylanarak kesinleşmiştir.